

Веће Интердисциплинарних студија Универзитета уметности у Београду
Сенат Универзитета уметности у Београду

Извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације Јулије Матејић

Теорија извођачких пракси у музици (перформативност пијанизма)

Уводно образложење

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације **Теорија извођачких пракси у музици (перформативност пијанизма)** кандидаткиње **Јулије Матејић**

др Марија Масникоса, редовна професорка Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду, председница Комисије

др Тијана Поповић Млађеновић, редовна професорка Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду, менторка

др Миодраг Шуваковић, редовни професор Факултета за медије и комуникације Универзитета Сингидунум у Београду, коментор

др Милена Драгићевић Шешић, професорка емерита Универзитета уметности у Београду

др Ивана Миладиновић Прица, доценткиња Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду

на састанку одржаном 7. децембра 2023. године предложила је и том приликом усвојила Извештај којим се позитивно оцењује докторска дисертација.

Извештај Комисије садржи: уводно образложење; биографске податке кандидаткиње; анализу докторске дисертације; критички увид и оцену резултата докторске дисертације; закључак Комисије. Саставни део овог Извештаја чине и: Оцена извештаја о провери оригиналности докторског уметничког пројекта / докторске дисертације и Summary Report добијен од Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” из Београда.

Биографски подаци о кандидаткињи

Јулија Матејић је завршила студије клавира на Факултету музичке уметности Универзитета уметности у Београду 2007. године (класа: проф. Александар Сердар). Од тада, њена интересовања проширила су се најпре на области културне политике и менаџмента у култури, а затим и естетике и теорије уметности. Интердисциплинарне мастер студије УНЕСКО Катедре за културну политику и менаџмент на Универзитету уметности у Београду завршила је 2009. године с радом на тему „Музика у јавном простору“ (ментор: проф. др Милена Драгићевић Шешић, коментор: проф. др Весна Микић). Интердисциплинарни докторски студијски програм Теорија уметности и медија, на истом универзитету, уписала је 2010. године.

Током основних и докторских студија, била је стипендиста Министарства просвете Републике Србије, Града Београда, Фонда за младе таленте Владе Републике Србије, Еуробанк ЕФГ фонда и Фондације др Зоран Ђинђић. Десетомесечну стипендију Еразмус Мундус *SUNBEAM (Structured University mobility between the Balkans and Europe for the Adriatic-ionic Macro-region)* добила је 2016. године да део истраживања за докторску дисертацију обави на Универзитету у Болоњи.

Као пијанисткиња, Јулија Матејић наступала је на бројним концертима и такмичењима у земљи и иностранству – као солиста, са симфонијским оркестрима и у камерним ансамблима, а као члан Удружења музичких уметника Србије имала је статус самосталног уметника од 2002. до 2012. године. Као менаџер у култури, учествовала је у планирању, организацији и промоцији више од 200 концерата уметничке музике у скоро двадесет градова широм Србије, као и бројних конференција и семинара. Од 2010. године била је координатор УНЕСКО Катедре за културну политику и менаџмент, а од 2012. године запослена је у Ректорату Универзитета уметности у Београду, најпре на позицији стручног сарадника за Интердисциплинарне студије, а од 2018. године на позицији координатора за мобилност при Канцеларији за међународну сарадњу.

Од 2013. до 2020. године, Јулија Матејић била је најпре демонстратор, а потом и асистент на предмету Стратегијски менаџмент у култури (професор: др Милена Драгићевић Шешић) УНЕСКО катедре за културну политику и менаџмент. На позив Универзитета Лион 2, у октобру 2015. године одржала је предавање студентима Мастер 2 програма за развој међународних 350 уметничких и културних пројеката, а у децембру 2015. године излагала је на Првом координационом састанку УНЕСКО Катедри у области културе у седишту УНЕСКО у Паризу.

Јулија Матејић је члан ENCATC мреже (European Network of Cultural Administration Training Centres / European Network on Cultural Management and Policy) и посебне радне групе која се фокусира на евалуацију међународних и европских пројеката, а на основу искуства у евалуацији два велика међународна пројекта подржана од стране програма Креативна Европа Европске уније – EEMerging (2014–2018; који је био платформа за промоцију младих музичких ансамбала за рану музику и подршку њиховом професионалном развоју) и One® is more (2015– 2019; специфичне мреже симфонијских оркестара, али и платформе за њихову промоцију и развој).

Њена истраживачка интересовања укључују: интердисциплинарне теорије извођачких уметности (са фокусом на пијанизму), уметност у јавном простору, менаџмент у култури и уметности, политику сећања, културу и одрживи развој, интеркултурални дијалог кроз уметност и др. Као истраживач, од 2010. до 2015. године учествовала је у COST (European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research) акцији IC1007: Investigating Cultural Sustainability. У истраживачко звање истраживач сарадник изабрана је 2016. године на Факултету драмских уметности, за поље хуманистичких наука, научна област – студије културе.

Објавила је више радова у монографијама и научним часописима, како домаћим, тако и иностраним:

- Dragičević Šešić, M., & Matejić, J. (2021). Music Activism in Serbia at the Turn of the Millennium: Counterpublics, Citizenship, and Participatory Art. In M. Kölbl & F. Trümpi (Eds.), *Music and Democracy: Participatory Approaches* (pp. 201–234). Vienna: mdwPress.

- Dragičević Šešić, M., Brkić, A., & Matejić, J. (2015). Mobilizing Urban Neighbourhoods: Artivism, Identity, and Cultural Sustainability. In S. Hristova, M. Dragičević Šešić, & N. Duxbury (Eds.), *Culture and Sustainability in European Cities: Imagining Europolis* (pp. 193–205). London and New York: Routledge.

- Matejić, J. (2014). Stanislav Vinaver – paradigma modernizma i bergsonizma u srpskoj međuratnoj estetici i umetnosti. In M. Šuvaković (Ed.), *Istorija umetnosti u Srbiji XX vek* (Vol. III, Moderna i modernizmi, pp. 717–723). Beograd: Orion art i Fakultet muzičke umetnosti.

- Matejić, J., Negojević, N., & Renault, M. (2014). Cultural Projects as an Impetus for Local Sustainable Development. In M. Dragičević Šešić, M. Nikolić, & L. Rogač Mijatović (Eds.), *Culture and Sustainable Development at Times of Crisis* (pp. 186– 194). Belgrade: University of Arts in Belgrade, Faculty of Dramatic Arts. 351.

- Матејић, Ј. (2014). Другост Рома на маргини варвара. Стереотипи, предрасуде и (анти)циганизам у Србији. *Студија случаја: Шатра. Култура*, 142, 285–301.

- Матејић, Ј. (2012). Diskurs postgeneracije. Sećanje i identitet potomaka počinilaca i žrtava holokausta. *Filozofija i društvo*, III, 78–90.

Осим тога, излагала је и на међународним конференцијама:

• Matejić, J. (2015). Musical vs. silenced neighbourhoods: Music in urban public space as (un)sustainable heritage? Paper presented at the Culture(s) in Sustainable Futures: theories, policies, practices, University of Jyväskylä, Helsinki.

• Dragičević Šešić, M., Brkić, A., & Matejić, J. (2014). Post-Industrial Europolis – Artistic Actions in Urban Working-Class Neighbourhoods and Cultural Sustainability. Paper presented at the 8th International Conference on Cultural Policy Research (ICCP), University in Hildesheim.

• Matejić, J., Brkić, A., & Dragičević Šešić, M. (2014). Creating Sustainable Communities through bottom-up Artivism. Paper presented at the Culture and Sustainable Development at Times of Crisis, University of Arts in Belgrade.

• Matejić, J. (2014). Postmemory of the Semlin Judenlager – the (Un)Resolved Trauma. Paper presented at the Management of Dramatic Arts and Media – The Challenges of XXI Century, Faculty of Dramatic Arts, Belgrade.

• Matejić, J. (2012). Interdisciplinary Art Education in Serbia – Bridging the Gap. Case study: University of Arts in Belgrade. Paper presented at the International conference The Future of Education, Milano.

Анализа докторске дисертације

Докторска дисертација **Јулије Матејић** (у даљем тексту: кандидаткиња), под насловом **Теорија извођачких пракси у музици (перформативност пијанизма)**, обима је **351** странице (фонт Times New Roman, величина 12 pt, проред 1,5). Након резимеа на српском и енглеском језику, средишњи део дисертације – заокружен подразумеваним Уводом (стр. 8–20) и Закључком (стр. 305–309) – подељен је у две обимне тематске целине: *Истраживање „о” извођењу: теоријска расправа* (стр. 21–262) и *Истраживање извођења као истраживање „за” студије о извођењу* (стр. 263–304). Наслови наведених целина – *о извођењу* (посвећен теоријском промишљању извођачких пракси) и *за студије о извођењу* (посвећен емпиријској анализи музичког извођења) – упућују на суштински различите типове истраживања. Списак литературе (стр. 310–348) састоји се од чак **694** јединице – претежно публикација на српском, енглеском, италијанском, француском, хрватском и немачком језику, али и **28** веб-извора (углавном мултимедијалног карактера) и једне музикалије. Дисертација садржи **40** илустрација и **један** нотни пример. Изворни текстови вишејезичних цитата коришћених у дисертацији наведени су у енднотама испод списка литературе, а такво укључивање оригиналног текста значајно доприноси квалитету рада. На самом крају дисертације налази се

биографија кандидаткиње (стр. 349) која појашњава њена комплементарна интересовања и професионална усмерења.

У **Уводу**, кандидаткиња предочава научну релевантност теме, пружајући летимичан увид у сва поглавља која следе. У потпоглављима *Предмет и циљеви истраживања* (стр. 18), *Хипотетички оквир истраживања* (стр. 19), као и *Методе и технике истраживања* (стр. 19), она формулише и образлаже сопствени приступ истраживању музичког извођења, подвлачећи његову неопходност у домаћој академској средини. Полазећи од дефинисаних циљева, кандидаткиња студије извођења у музици (или студије музичког извођења) препознаје као ново подручје које се конституише развијањем студија извођења. Уверења да су партитура и извођење неодвојиви елементи у дефинисању појма и значења музике, она своје истраживање заснива на хипотези да перформативно музичко извођење доводи до аутономизације музичког извођења у односу на партитуру, као и идентификације извођача као својеврсног аутора. Сматрајући да су дигитална револуција и експоненцијални развој технологије утицали на промене навика у компоновању, интерпретацији и слушању музике у XX и XXI веку, кандидаткиња износи и хипотезе да масовна продукција снимака музичких интерпретација и перформативно музичко извођење доводе до *деауретизације* и *реауретизације* музичког дела и извођења, штавише, да афект представља суштину, сврху и циљ музичког извођења. За методолошки оквир кандидаткиња бира како критичко-аналитичку методу теоријске анализе релевантне научне литературе, тако и компаративну методу која подразумева интердисциплинарну анализу појма и праксе извођења у музици и студијама извођења. Она интердисциплинарност постиже двојачко – коришћењем интердисциплинарних теорија преузетих из различитих дисциплина (хуманистичких наука – студија извођења, теорије перформатива, лингвистике, музикологије итд.), али и разматрањем опште теорије извођења и посебне теорије извођења у пијанизму.

Тематска целина **Истраживање „о” извођењу: теоријска расправа** подељена је у четири поглавља, а свако од поглавља састоји се од три потпоглавља. Кандидаткиња пружа опсежну систематизацију литературе о извођењу – како у области музике, тако и у области студија извођења – указујући на чињеницу да су музичари (као извођачи) и музицирање (као извођење) доскора били (неправедно) занемарени – и у савременој музикологији, и у студијама извођења. У поглављу *Преглед литературе о музичком извођењу* (стр. 21–74), кандидаткиња приступа литератури из три различита угла, групишући је у три комплементарна потпоглавља: *Педагогија: методичари и*

историчари (стр. 23–30), *Извођачка пракса: ХИПстери и мејнстримери* (стр. 31–47), као и *Наука и истраживање: конзервативци, либерали, blasphemичари и инсајдери* (стр. 48–74). Овај исцрпни преглед литературе кандидаткиња започиње иманентним теоријама музичког извођења у оквирима педагогије и праксе – теоријама насталим за потребе музичког извођења (тзв. теоријама из извођачких уметности), позивајући се првенствено на списе, трактате и приручнике истакнутих музичара од XVIII века до данашњих дана (од традиционалне до тзв. проширене технике свирања). Из угла праксе (професионалног) извођења, кандидаткиња посебну пажњу посвећује *аутентичном*, односно *историјски информисаном извођењу* (енгл. historically informed performance; скраћено: ХИП) – једној од најзначајнијих дебата и теорија о музичком извођењу XX века. Поигравајући се речима, она међусобно супротставља представнике покрета за рану музику: *ХИПстере* и заговорнике доминантне (енгл. mainstream) извођачке праксе: *мејнстримере*. У даљем прегледу литературе – из угла науке и истраживања – кандидаткиња се фокусира на дисциплинарни заокрет који се средином 1980-их година догодио унутар науке о музици, када су се – насупрот представницима (европске) историјске и системске музикологије (тзв. *конзервативцима*) – заговорници *нове, критичке музикологије из Новог света* (тзв. *либерали*) изборили за интердисциплинарност и већу слободу, доводећи до истинског еклектицизма савремене музикологије, под утицајем естетике, постструктурализма, студија културе, феминизма, студија рода, постколонијалних студија, критичке теорије и студија извођења. Управо у контексту засебне музиколошке субдисциплине, кандидаткиња уводи тему студија извођења у музици, у великој мери ослањајући се на рад британског музиколога Николаса Кука (Nicholas Cook) који значај и допринос студија извођења види првенствено у основној идеји да се потпуно значење музике ствара и добија тек у реалном времену чина извођења и слушања. Позивајући се на студије извођења, пре свега у позоришту, он компоновање и музичко извођење дефинише као подједнако интегрисане димензије музике и њеног значења. Такво тумачење под појмом *музика* подразумева и музичко дело, у смислу партитуре одвојене од извођења (енгл. music and performance), али и извођење (енгл. music as performance). Заговорнике концепта музике као извођења кандидаткиња, с одређеном дозом ироније, назива *blasphemичарима*, будући да су – оспоравајући идеју о партитури као светињи – уздрмали основе традиционалне музикологије. Према њима, значење музике није фиксирано у опипљивом нотном запису, већ се увек изнова рађа у процесу ефемерног музичког извођења и његове рецепције. Штавише, кандидаткиња даје приказ неколико

најутицајнијих пројеката емпиријског истраживања музичког извођења, укореењених у концепту музике као извођења. Као посебну тему овог потпоглавља, кандидаткиња издваја и дискурс (глас) уметника (извођача) и значај њиховог *инсајдерског* доприноса стварању нових знања о уметностима, кроз преглед репрезентативних радова и пројеката у области уметничког истраживања, које у последње време добија све већи значај у академским круговима. Како кандидаткиња истиче, иако уметничко истраживање у *извођењу* нема своје засебно поглавље, оно представља нит која прожима различите теме дисертације.

У поглављу *Студије о извођењу – интердисциплинарне теорије* (стр. 75–103), кандидаткиња приступа теоретизацији музичког извођења из угла студија извођења укореењених у антропологији и позоришним студијама. У потпоглављу *Општи појмови – превод и покоји превид* (стр. 75–84), она најпре даје прецизно лингвистичко и семантичко разграничење појмова *извођења* (енгл. performing/performace), *изведбе* (енгл. performance), *перформанса* (енгл. performance) и *извођачких уметности* (енгл. performing arts). Ови појмови од 1960-их година заокупљују пажњу све већег броја уметника и теоретичара из различитих области (антропологије, позоришних студија, студија културе, теорије рода итд) који их често (погрешно) употребљавају као синониме. Кандидаткиња поље интердисциплинарних теорија дефинише као *другостепене студије извођења* и стога одбацује устаљену синтагму *студије извођења* (енгл. performance studies) као неадекватну, доследно је замењујући синтагмом *студије о извођењу*. Имајући у виду да су студије о извођењу омогућиле савремени приступ проучавању људског понашања (од најбаналнијег извођења свакодневних друштвених улога до уметничког извођења) – у потпоглављу *Од Шекнера, унедоглед* (стр. 85–96) – кандидаткиња пружа преглед литературе студија о извођењу. Наглашавајући да аутори у области студија о извођењу теже томе да свако понашање протумаче као извођење, а да истовремено неправедно игноришу извођење у области уметничке музике, кандидаткиња користи управо њихову аргументацију не би ли истакла одређене аспекте музичког извођења захваљујући којима оно заслужује и треба да буде препознато као извођење. У потпоглављу *Перформативност теорије перформатива* (стр. 97–103), кандидаткиња се позива на теорију перформатива британског филозофа Џона Ленгшоа Остина (John Langshaw Austin) – према којој говорне исказе делимо на констативе (енгл. statements; којима нешто казујемо и који имају референце у стварности) и перформативе (енгл. performatives; којима вршимо радњу и тако делујемо на саговорника) – стављајући

је у контекст музичког извођења и постављајући тако интердисциплинарне темеље на којима заснива аргументацију целе дисертације.

За разлику од прва два поглавља која су претежно уводног и прегледног карактера, друга два поглавља – *Музичко извођење: (ко)релација партитура→извођење* (стр. 104–203) и *Музичко извођење: (ко)релација извођење→публика* (стр. 204–262) – конципирана су проблемски и полемички. Након разматрања питања функције нотације и историјске промене улога композитора и извођача, кандидаткиња приступа теоријској експликацији појмова коришћених за означавање музичког извођења и музичке интерпретације у енглеском, немачком и италијанском језику. Штавише, истичући да појмови извођење и интерпретација не представљају бинарну опозицију, већ подразумевају континуиран и активан међуоднос, Кандидаткиња у вокабулар уводи концепт *дијаде музичког извођења* сматрајући га примеренијим. Осим дијаде извођење↔интерпретација, она дефинише и дијаде композитор↔извођач, партитура↔извођење, извођење↔интерпретација и извођење↔истраживање.

Непрегледан број расправа и радова на тему онтолошког статуса музичког дела и појма музичке интерпретације кандидаткиња методично дели у два потпоглавља. Потпоглавље *Interpretazione musicale: слојевитост и вишезначност појма* (стр. 126–140) посвећено је конкретној студији случаја – систематизацији теоријских концепата најзначајнијих италијанских мислилаца, музиколога и критичара XX века по питању појма музичке интерпретације. Како кандидаткиња појашњава, она на тај начин даје лични допринос изучавању и бољем разумевању италијанске (не)позитивистичке естетике, музикологије и критике, које иначе нису присутне у нашој стручној литератури. Посебно – централно – место у дисертацији заузима најобимније потпоглавље *Дијада партитура↔извођење: (мета)онтолошки приступ* (стр. 141–182), посвећено најистакнутијим англосаксонским ауторима у области онтологије музике од средине XX века до данашњих дана. У циљу теоријског продубљивања питања својстава и конститутивних одређења музике, кандидаткиња проблематици приступа систематично, експанаторно, на моменте филозофски и, надасве, аналитички – као и у дотадашњем тексту. Како би пружила што детаљнији преглед и комплексно тумачење кључних теорија у овој области – тј. како би одгонетнула да ли је музика опредмећена у партитури или свој живот добија у чину извођења, изнова настајући и нестајући – кандидаткиња бира метаонтолошки приступ. Након прегледа и проблематизације основних онтолошких концепата – музике као дела (предмета), музике као (пра)идеје и музике као

процеса – она виспрено и разложно, али непретенциозно нуди и сопствени теоријски оквир за разумевање онтологије музичког дела. На питање онтологије музике кандидаткиња надовезује тему наредног потпоглавља – *Извођач као аутор у вртлогу перформативности* (стр. 183–203) – тј. питање ауторства у музици: ко је заправо аутор у музици и да ли можемо да говоримо у једнини (уколико композитор и извођач нису иста особа)? За разлику од музиколога који обично дају предност композиторима, кандидаткиња своју аргументацију заснива на структуралистичким и постструктуралистичким теоријама које пропагирају мноштво значења. Позивајући се понајвише на француског теоретичара књижевности Ролана Барта (Roland Barthes), кандидаткиња одваја композитора (као аутора) од музичког текста и *удахњује живот* извођачу (као аутору) – при чему значење текста зависи од интерпретације, процеса читања рецепције и односа са другим текстовима. Штавише, кандидаткиња идентификује пет различитих типова перформативности музичког извођења које прецизно дефинише у тексту.

За разлику од претходног поглавља које је било посвећено односу између партитуре и извођења, у поглављу *Музичко извођење: (ко)релација извођење→публика* (стр. 104–203) Кандидаткиња пажњу пребацује на однос између извођача и слушалаца. У потпоглављу *(Р)еволуција виртуоза: теорија и техника виртуозности за XXI век* (стр. 209–225), она даје историјски приказ трансформације значења појма виртуозности и перцепције извођача као виртуоза. Инспирисана теоријом виртуозности италијанског филозофа Паола Вирноа (Paolo Virno), Кандидаткиња редефинише традиционални појам виртуозности на примеру совјетског пијанисте Свјатослава Рихтера (Sviatoslav Richter) као једног од најзначајнијих концертних пијаниста XX века, али и канадског пијанисте Глена Гулда (Glenn Gould) који је концертно извођење заменио студијском продукцијом. Надовезујући се на категоризацију виртуозности Џима Самсона (Jim Samson), али и на појам еманципованог извођача Паула де Асиса (Paulo de Assis), кандидаткиња одлази и корак даље, дефинишући парадигматски пример виртуоза за XXI век.

У потпоглављу *Концерт vs. снимак: фонографски ефекти и аура музичког дела, извођења и изведбе* (стр. 226–247), кандидаткиња се бави статусом музичког извођења у савременом медијатизованом друштву. Скрећући пажњу на чињеницу да рецепцијом музике данас доминирају снимци, она истиче да – парадоксално – овакав вид технолошког развоја музику и извођење приближава публици, али истовремено слушаоце (физички) одваја од извођача. Штавише, кандидаткиња поставља релевантно питање – шта уопште данас сматрамо репродукцијом, а шта оригиналним извођењем? С

циљем доказивања полазне хипотезе да масовна продукција снимака музичких извођења и перформативно музичко извођење доводе до деауретизације и реауретизације музичког дела и извођења, кандидаткиња уодношава теорије Валтера Бењамина (Walter Benjamin), Теодора Адорна (Theodor Adorno) и Ива Мишоа (Yves Michaud), стављајући појам ауре у контекст анализе поезике Глена Гулда. Како она закључује, аура не зависи од првобитног уписа аутора, већ означава изузетност произведеног дела/извођења кроз спој аутора-композитора, аутора-извођача и њихових дејстава на слушаоце.

Тематску целину посвећену интердисциплинарној теоријској расправи о музичком извођењу кандидаткиња завршава потпоглављем *Афект као сврха и циљ музичког извођења* (стр. 248–262). Полазећи од барокне доктрине афекта (према којој музика има способност да повеже тонове са осећањима), она промишља савремене теоријске приступе дефинисању експресивности и афекта као учинка на слушаоце, позивајући се првенствено на теорије Анрија Бергсона (Henri Bergson), Жила Делеза (Gilles Deleuze), Феликса Гатарија (Félix Guattari) и Брајана Масумија (Brian Massumi). Уверења да такав интердисциплинарни приступ теоретизацији афекта музичко извођење доводи до питања несвесног у музици, пребацујући тежиште интересовања с рационалног на ирационално, интуицију и сугестивност, кандидаткиња закључује да је афект – та реакција људских чула на спољашни стимулус, односно, дејство (тела) на тело – суштина, сврха и циљ уметности, па и музичког извођења.

Како кандидаткиња истиче, тематска целина **Истраживање извођења као истраживање „за” студије о извођењу** представља кулминацију дисертације, будући да нуди делимичан одговор на питање шта музичари заправо чине у извођењу. Након прегледа најутицајнијих емпиријских истраживања музичког извођења, кандидаткиња спроводи сопствену анализу одабраних интерпретација Баховог *Италијанског концерта* у извођењу Свјатослава Рихтера и Глена Гулда. У овој јединственој квантитативној и квалитативној емпиријској анализи музичког извођења, једној од ретких у нашој средини, кандидаткиња компаративном анализом темпа, динамике, артикулације и агогике упоређује интерпретативне стилове поменутих пијаниста помоћу рачунарског програма *Sonic Visualiser*, посебно осмишљеног за потребе визуелизације и анализе музичког извођења, а по узору на групу истакнутих аутора окупљених при Истраживачком центру за историју и анализу снимљене музике (Research Centre for the History and Analysis of Recorded Music – CHARM): Николаса Кука, Ерика Кларка (Eric Clarke), Џона Ринка (John Rink), Данијела Лич-Вилкинсона (Daniel Leech-Wilkinson) и других. Осим што даје пример на који начин можемо да користимо рачунарски софтвер

за потребе анализе музичког извођења, кандидаткиња испитује и применљивост различитих интердисциплинарних теоријских постулата представљених и проблематизованих у претходним поглављима, а у циљу потврђивања сопственог теоријског оквира за разумевање извођачких пракси у пијанизму,

Као својеврсни одјек Увода, **Закључак** дисертације доноси комбинацију научног и крајње личног приступа – чак неуобичајену за академске оквире. Ипак, неопходну равнотежу у тексту кандидаткиња постиже синтезом целокупног истраживања, потврђивањем почетних хипотеза, постављањем нових истраживачких питања и давањем смерница за потенцијална будућа истраживања у овој области.

Критички увид и оцена резултата докторске дисертације

Анализа докторске дисертације Јулије Матејић, **Теорија извођачких пракси у музици (перформативност пијанизма)**, показала је да је реч о једном темељном, проблемски и критички разрађеном и разубљеном истраживању које, по својим сувереним теоријско-интерпретативним и аналитичко-емпиријским захватима и продорима, сведочи о значајном интердисциплинарном научном остварењу.

Предмет дисертације јесте музичко извођење као комплексан феномен који захтева различите перспективе и приступе. Разматрањем бројних теоријских поставки и уметничко-историјских, научних, критичких и стручних студија, кандидаткиња интенционално успоставља интердисциплинарни мост између научника и теоретичара с једне стране, и уметника с друге стране. Проучавањем истраживања „о” извођењу, као и истраживањем извођења „за” студије о извођењу, ауторка настоји да на основи уодношавања различитих дисциплина и теорија – попут студија о музичком извођењу, теорије перформатива, музикологије, естетике, филозофије, лингвистике итд., допринесе попуњавању својеврсне „дискурзивне празнине”, што Матејићева недвосмислено и чини. При томе се спроводи и вишеструко развија идеја аформације музичара као извођача, као што се и успоставља основа емпиријског истраживања музичког извођења у домаћој стручној литератури.

Заступајући концепт музике као извођења, при чему свака изведба, на основи ауторкиног мишљења, „представља *ехо* музичког (((дела)))”, а „музичко (((дело))) је нераскидиво повезано с извођењем/извођењима, штавише захтева га/их”, Матејићева до **циља своје дисертације** стиже сталним критичким преиспитивањем различитих

дискурзивних аспеката, те емпиријском анализом извођења која не одбацује нотни запис и његову интерпретацију. Препознавањем и признавањем већег значаја и улоге извођења и извођача у обликовању значења музике, ауторка наглашава да „захваљујући својој перформативности (тачније, различитим типовима перформативности), тако перципирано музичко извођење представља последњу фазу развоја музичког (((дела)))”, имајући у виду онтолошки и феноменолошки „статус” музичког дела.

С обзиром на све претходно речено, Комисија констатује да је Јулија Матејић успешно обрадила предмет свог рада и остварила предвиђене циљеве.

Постављене **хипотезе** су истраживане, проблематизоване, интерпретиране, те и потврђене у тексту дисертације. Кандидаткиња је показала њихову сврсисходност, научну утемељеност и њихов евидентни интердисциплинарни карактер.

На основи **критичко-аналитичке методе** теоријске анализе релевантне научне литературе и **компаративне методе** која подразумева интердисциплинарну анализу појма и праксе извођења у музици и студијама извођења, као и теоријских и уметничких текстова, ауторка спроводи опсежну систематизацију досадашњих истраживања и нуди сопствени теоријски оквир за разумевање онтологије музике и музичког извођења, редефинишући појмове перформативности, виртуозности, ауре и афекта у контексту музичког извођења. Оригинално интердисциплинарно уодношавање и промишљање истраживања из различитих дисциплина и теорија, прати иновативно спроведена **квантитативна и квалитативна емпиријска анализа** извођачких пракси Рихтера и Гулда (као упоредних студија случаја контекстуализованих у интердисциплинарним теоријским оквирима), која проверава и испитује применљивост различитих интердисциплинарних теорија, као и рачунарског програма за визуелизацију и анализу музичког извођења, а у циљу потврђивања ауторкиног сопственог теоријског оквира за разумевање извођачких пракси у пијанизму.

Поред редефинисаних, претходно наведених појмова, **појмовно-теоријски оквир** дисертације почива и на дефинисању и диференцирању стручне терминологије, те класификовању и промишљању различитих типова истраживања *о, за и у* уметности која представљају оквир, структуру и суштину кандидаткињине дисертације. **Коришћена литература** (694 јединица) је систематично одабрана и употребљена на адекватан начин.

Докторска дисертација кандидаткиње Јулије Матејић јесте опсежна и методолошки конзистентна научна студија која – по прегледности формалног обликовања и самосвојног, занимљивог и полемичног начина излагања, по богатству

изнесеног теоријског чињеничног фондуса о музичком извођењу, одговарајућој функционализацији емпиријске анализе музичког извођења, као и по професионално аргументованим, убедљивим и смелим преиспитивањима и тумачењима – указује на ауторкину високу обавештеност о проблематици коју разматра, те на њена сасвим посебна и отворена, на другачији начин заснована, једном речју, оригинална сагледавања односне проблематике, која постављају нова питања и пружају смернице за будућа истраживања и критичка испитивања у овој области.

Закључак

Докторска дисертација **Теорија извођачких пракси у музици (перформативност пијанизма)** кандидаткиње **Јулије Матејић** јесте једно изузетно и исцрпно истраживање извођачких пракси у музици које, као проблемски постављен и реализован интердисциплинарни научни рад, потврђује кандидаткињине научне компетенције у подручју интердисциплинарних наука о уметностима и медијима.

Увиди и налази ове самосвојне, концептуално и методолошки инвентивно засноване научне студије, имају бројне и далекосежне теоријске, методолошке и практичне импликације по односну проблематику. У том смислу, ова студија ће представљати незаобилазан референтни извор за будућа истраживања извођачких пракси у музици, посебно перформативности пијанизма, па и шире – у интердисциплинарним, како теоријским, тако и аналитичко-емпиријским оквирима студија извођења уопште. Наиме, подручје теоријског истраживања „о” извођењу и иновативног емпиријско-аналитичког истраживања извођења „за” студије о извођењу, кандидаткиња компетентно и одлучно предочава као поље подложно критичкој анализи, препознавању и испитивању мање познатих и недовољно дискутованих феномена и интердисциплинарних проблема, научном тумачењу, али и сопственим теоријско-извођачким рефлексима.

Научно истраживање Јулије Матејић резултирало је јасним, доследним и систематичним, логично и прецизно обликованим текстом који је суштински проткан софистицираним, аргументованим и неретко неконвенционалним интерпретативним увидима и закључцима. Комисија оцењује кандидаткињину докторску дисертацију као слојевит, разгранат и продубљен, проблемски сложено конципиран, провокативан, а професионално аргументован и убедљив интердисциплинарни научни рад који

представља оригинално постигнуће и значајан допринос савременој теоријској мисли о извођачким праксама у музици.

Стога, Комисија позитивно оцењује и са задовољством предлаже Већу интердисциплинарних студија и Сенату Универзитета уметности у Београду да прихвати Извештај и да покрене процедуру за јавну одбрану докторске дисертације **Теорија извођачких пракси у музици (перформативност пијанизма)** кандидаткиње **Јулије Матејић**.

У Београду, 7. децембра 2023. године

Комисија у саставу:

др Марија Масникоса, ред. проф. ФМУ УУ у Београду, председница Комисије

др Тијана Поповић Млађеновић, ред. проф. ФМУ УУ у Београду, менторка

др Миодраг Шуваковић, ред. проф. ФМК УС у Београду, коментор

др Милена Драгићевић Шешкић, проф. емерита УУ у Београду

др Ивана Миладиновић Прица, доц. ФМУ УУ у Београду